

Валентин Старостін

A37695

9(c2)

C 773

ДНІПРО: СИМВОЛ МІСТА

Будинок Хрінникова

DNIPRO
THE CITY'S SYMBOL

The Khrynykiv House

5	Вступ Introduction	5
7	Поява місця Origins and site	102
12	Власники Owners	104
22	Початок будівництва Construction	110
27	Автори Authors	112
31	Образ та ідея Design concept	113
39	Призначення Building occupancy	117
42	Вивершення Accomplishment	120
47	Бізнес-центр Business centre	121
58	Вир революції Revolution whirlwind	123
66	«Будинок лікаря» The Doctor's House	125
80	Останні два роки World War II period	128
86	Реінкарнація Reincarnation	129
132	Мапа ілюстрацій Illustrations guide	132

ПРИЗНАЧЕННЯ

Більш ніж сучасним було і призначення будинку. В дослідницьких колах чомусь усталилась думка, що будівля являла собою будинок з дорогими квартирами, магазинами і театральною залою. Історія будинку аж до 1943 р. дає змогу визначити його радше як діловий центр у сучасному розумінні, тобто будівлю, в якій органічно співіснують торгова, розважальна та офісна зони. На жаль, первинні плани будинку донині не виявлено, повоєнні перепланування дуже значні, а дослідницькі роботи, спрямовані на виявлення первісних планувань, не проводились. Це унеможливує деталізувати планування, але не заважає визначенню функціональних зон будівлі.

Театральний під'їзд будинку знаходився на Первозванівській вулиці (під'їзд конференц-зали). Фойє та парадні сходи театру містились

Будинок Хрінникова •

Сучасне оздоблення
колишнього
приміщення
театральної зали

Modern decorations
of the former
theatre hall

Кутова крамниця. Чи не єдине зображення, на якому добре видно малюнок захисних решіток у фрамугах вітрин та вітражів у кутовому вікні другого поверху // За публікацією 1927 року

A corner shop. The only picture where the window grill design can be seen, at the second floor window // Adopted from the materials published in 1927

на першому та другому поверхах широкої башти лівого крила головного корпусу. Театр розташований в надвірному корпусі. Глядацька зала із традиційним розподілом на партер, бельєтаж, ложі та балкон займала його триповерховий корпус, а сцена розміщувалась в окремому чотириповерховому блоці.

Підвал, перший і другий поверхи головного корпусу практично повністю відводились під крамниці різної площі (в тому числі й двоповерхові). Третій і четвертий поверхи належали до офісної зони, хоча могли використовуватися й під готель. Парадний вхід офісної зони містився, швидше за все, на Первозванівській вулиці в першій від рогу башті. Принаймні враховуючи те, що наріжне приміщення першого поверху було зайняте під магазин, а парадні сходи знаходились на тому місці, що й тепер, це – найоптимальніший варіант розміщення входу. Парадний вестибюль виходив у складний у плані хол сходів. Самі сходи, розташовані у тому ж просторі, що й сьогодні, можливо, мали інші розміри та планування маршів. Хоча про це ніде не згадується, але в будинку був установлений, або ж передбачений, ліфт.

ВИВЕРШЕННЯ

Прагнення якомога повніше втілити художній задум, використовуючи найновіші будівельні технології та складні планувальні рішення, значно затримало будівництво. Заради естетичних міркувань було дещо перероблено вже викінчену наріжну башту. Через велику кількість найскладніших робіт по дереву та металу затяглось оздоблення громадських приміщень. Проблематичним виявилось і швидке виготовлення та монтаж майолікових панно. Ускладнення виникли і під час залізобетонних робіт. Існують відомості і про традиційні для будь-якого великого будівництва негаразди. Так, 14 лютого 1912 р. у влаштованій на четвертому поверсі будинку столярній майстерні сталася пожежа через невдало прокладену трубу від грубки, внаслідок якої було пошкоджено кілька балок перекриття³⁷.

Можливо, причини затримки будівництва криються також у сімейних негараздах В.М. Хрінникова. У 1910 р. помирає його батько, Володимир Миколайович стає головою сім'ї й змушений займатися справами спадку та іншими її проблемами. Не склалось і його особисте життя. У Володимира та Марії Хрінникових народилося п'ятеро дітей: Богдан (Георгій), Галина, Тарас, Марія та Надія, проте між подружжям виникли непорозуміння, що в 1915 р. призвели до розлучення. Хрінников відразу ж після розірвання шлюбу зійшовся з Неонілою Арсеніївною Гончаровою, яка працювала на міжміській телефонній станції, та залишивши Катеринослав, переїхав до Новомосковська³⁸.

Таке тривале будівництво дещо дивувало городян, які звикли до швидших темпів зведення нових будинків. Якщо у довіднику «Весь Екатеринослав на 1912 год» у розділі «Нові будинки» повідомляється,

³⁷ Южная заря. – 1912. – 15 февраля.

³⁸ Чабан М. Діячі Січеславської «Просвіти»... – С. 476.

К П ДОБРОВОЛЪ

Я. И. ШРЕЙДЕРЪ

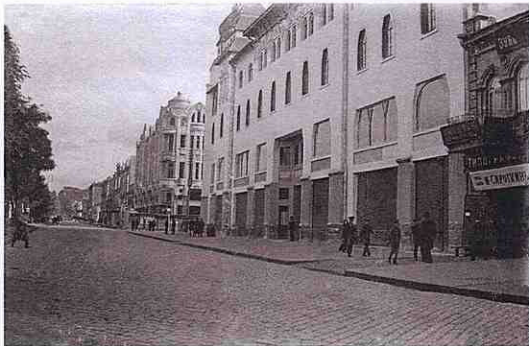

що незвичайний будинок Хрінникова мусить бути закінченим на початку 1912 р.³⁹, то цей же довідник на 1913 р. уже просто вказує будинок як об'єкт, який «будується», ніяк не коментуючи ситуації. А на початку того ж 1913 р. у газеті «Южная заря» фейлетон «Перспективы лазурной дали» починався вельми насмішкватим пасажем: «Заглянем в даль Екатеринослава, даль далёкую, не на один год... Возьмём хотя бы такую даль, когда будет окончен дом или „будинок“ В.Н. Хренникова и когда все украинские гетьманы встанут из могил взглянуть на него, вспомнят Чигирин „де вони панували“ и успокоятся при виде „козацкой славы“, возобновлённой из „убогих руин“»⁴⁰. Спорудження «машины Хренникова»⁴¹ не просто затяглося. Зведення будинку припало на період другої, й останньої у Катеринославі, хвилі «будівельної лихоманки». Поки він зводився, у місті постали перші п'яти- та шестиповерхові прибуткові будинки, а поряд із ним на місці лавок старих торговельних рядів зросли модернові корпуси у три-чотири поверхи, які повністю змінили вигляд комерційного центру.

³⁹ Весь Екатеринослав на 1912 год. – Екатеринослав, 1911. – С. 118.

⁴⁰ Перспективы лазурной дали // Южная заря. – 1913. – 6 января.

⁴¹ Копл П.В. Записки Бойцового Петуха // Фронтири міста. – 2013. – № 2. – С. 180.

Завершення будівництва будинку. Фасад на Катерининському проспекті та на Первозванівській вулиці, серпень 1913 року.
// Колекція А. Фоменка

The final stage of the construction. The facade facing Katerynynskiy Ave. and Pervozvanivska Str., August, 1913
// Private Collection of A. Fomenko

BUSINESS CENTRE

Будинок у завершеному вигляді. Орієнтовно 1914-1917 рр.
// Колекція Н. Бусигіної

The construction completed. Ca. 1914 - ca. 1917
// Private Collection of N. Busyhina

<p>≡ АНОНСЬ ≡</p> <p>ИНТИМНЫЙ ТЕАТРЪ</p> <p>ПАЛАСЬ</p> <p>Проп. з. Хрещиникова.</p>	<p>ВЪ СЕНТЯБРЬ с. г. состоит. ОТКРЫТІЕ ЗИМНЯГО СЕЗОНА</p> <p>ОПЕРЕТТА-ФАРСЪ</p> <p>лучш. арт. столич. и провинц. театр. подъ упр. А. О. ВАРЯГИНА.</p> <p>Театръ вновь отрестомт. Новыя декорации, мебель и світ. эффекты. Подробныя составы труппы объявят. буд. особю.</p>
--	---

8 вересня театрального сезону трупі під керівництвом А.О. Варягіна та режисурою М.І. Разсудова у повністю відремонтованому театрі, який отримав назву «Інтимний»⁵⁴. Набагато пізніше зазначалося, що «про обличчя цього „культурного закладу“ ясно говорить сама назва його»⁵⁵. Сучасники були дещо іншої думки, в усякому разі на початку: «Первый спектакль сезона прошёл блестяще... есть силы, есть голова, есть умелая, оригинальная постановка. ...Интимный театр, по-видимому, имеет все данные завоевать симпатии екатеринославской пуб-

⁵⁴ Приднепровский край. - 1915. - 26 августа; Приднепровский край. - 1915. - 31 августа.

⁵⁵ Капатський К. Мистецьке життя тоді і тепер // Зоря. - 1948. - 22 січня.

«Будинок лікаря»,
1934 рік. Уже демон-
товано балкони над
входом до театру
// Листівка з колекції
Н. Бусигіної

The Doctor's House,
1934. The balcony under
the theatre entrance
was demounted
// A post card from the
Private Collection of
N. Busyhina

Готель «Україна». Перша повоєнна листівка, 1959 рік.

// Колекція В. Старостіна

Hotel Ukraine, the first after-war post card, 1959

// Private Collection of V. Starostin

ні форми різних періодів та народів»¹⁵⁷. Перелом на цьому рівні настав лише у 1980-х рр., після робіт В. Чепелика і загальної зміни ставлення до стилю модерн. На мистецтвознавчі оцінки накладалася і традиційна орієнтація місцевої влади на створення нових символів міста, які б свідчили про його неухильне просування по шляху будівництва соціалізму, а будівля готелю «Україна» не дуже відповідала критеріям безумовної новизни. Особливо ця невідповідність помітна, якщо зважити, що готель відкрили саме в рік виходу сумнозвісної постанови про «боротьбу з надмірностями в архітектурі», тож в очах влади його

¹⁵⁷ Ватченко А.Ф., Шевченко Г.И. Днепропетровск. Путеводитель-справочник. – Д., 1974. – С. 163.

2012 Alexander Ivanov ©

видавничий проект

ПАМ'ЯТЬ
МІСТА

серія заснована у 2009 році